

มรรคมีหนึ่งเดียว

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ปัญหานี้มันเป็นปัญหา ที่ว่าเป้าหมายของชาวพุทธ ฉะนั้นเวลามันเป็นเป้าหมาย
ทุกคนก็อยากรู้ อยากเห็น ทุกคนก็กลัวจะผิดพลาดเห็นใหม่

ถาม : ๑๕๓. พระอรหันต์สุกขวิปัสสโก และสติปัญญา ๔

หลวงพ่ : นี่เขาก็พูดมาเรื่อย ว่ากรรมอย่างนั้นๆ มาเรื่อย แต่ข้อที่ ๑

ถาม : ๑. พระอรหันต์ประเภทสุกขวิปัสสโก ที่ท่านบรรลุธรรมโดยวิปัสสนา
ล้วนๆ มีบางคนให้ความเห็นว่า พระอรหันต์ประเภทนี้ ท่านไม่ได้ปฏิบัติสมถกรรมฐาน
ให้จิตสงบเป็นสมาธิ หากแต่ท่านใช้ปัญญาพิจารณาสติปัญญา ๔ วิปัสสนาโดยตรง
จนกระทั่งตัดสังโยชน์ทั้ง ๑๐ ให้ขาดออกไป ซึ่งกรรมเห็นแย้งว่า เป็นไปไม่ได้ เพราะ
ถ้าจิตไม่มีสมาธิเป็นหนึ่งในมรรค ๘ ท่านย่อมไม่มรรคสามัคคีจนเกิดอัสวักขยญาณ แต่
พวกเขาก็แย้งว่า อธิปไตยสมาธิจะเกิดโดยอัตโนมัติเมื่อมรรคสามัคคี

หลวงพ่ : ประเด็นมันอยู่ที่ว่า ด้วยความเห็นนี้เห็นใหม่ สุกขวิปัสสโก เติวิชโชต่างๆ
อะไรก็แล้วแต่ มรรคมันมีหนึ่งเดียว มีมาตรฐานเดียว ทุกอย่างมีอันเดียว

อันเดียวหมายถึงว่า เช่นกรุงเทพฯ มีอยู่ที่เดียว จะมาจากภาคเหนือ ภาคใต้ ภาค
ตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคไหนก็แล้วแต่ เข้าสู่กรุงเทพฯ ก็กรุงเทพฯ มีอยู่ที่เดียว
กรุงเทพฯ ไม่มีอยู่สอง

ฉะนั้นบอกว่า สุขขวิปัสสโกนี้ไม่ต้องทำกรรมฐาน แล้วมันจะเป็นสติปัญญา ๔ วิปัสสนาโดยสายตรง จะตัดสังโยชน์โดยขาดไปนี้ เพราะอะไร เพราะเขาบอกว่าไม่ต้องทำไง คำว่าไม่ต้องทำนี้ กรุงเทพฯมีอยู่ที่เดียว ทุกภาค เวลาเข้ากรุงเทพฯ ก็เข้าไป กรุงเทพฯ สถานที่เดียว

ฉะนั้นเขาบอกว่า “เราบอกว่ายกเว้นเรา” กรุงเทพฯ จะไปอยู่ที่มาเลเซียก็ได้ เราลงไปจะไปเจอกรุงเทพฯ เห็นไหม มันยกเว้นไม่ได้หรอก เราไม่สามารถยกเว้นได้ กรุงเทพฯ คือกรุงเทพฯ กรุงเทพฯ มันอยู่ศูนย์กลางของประเทศไทย จะมาจากภาคไหนก็แล้วแต่ มันก็ต้องเข้ามาสู่กรุงเทพฯ

นี่ก็เหมือนกัน จะสุขขวิปัสสโก เติวิชโช จพกัญญโญ พระอรหันต์ทุกประเภท เพราะหลวงปู่มั่นพูดไว้แล้ว “หลวงปู่มั่นบอกว่าพระอรหันต์มีหนึ่งเดียว” นี่เราบอกว่าพระอรหันต์มี ๔ ประเภท เราแยกย่อยไปอีก นี่เรารว่กัน ไป

ประเภทๆ หมายถึงว่า เวลาเราเรียนจบจากสถาบันใด ทุกคนจบสถาบันนั้นด้วยกัน แต่ความถนัดทางวิชาการนี้ ใครจะมีมากมีน้อยแตกต่างกัน แต่จบเหมือนกัน ! จบเหมือนกันโดยมาตรฐานของสถาบันนั้น จะต้องบอกว่าการจบการศึกษาในสถาบันนี้ ต้องส่งหน่วยกิตอันนี้ ได้คะแนนหน่วยกิตขนาดนี้ถึงจะผ่านได้ ถ้าผ่านได้นั้น พระอรหันต์ทุกประเภทเหมือนกัน !

ฉะนั้นพอเหมือนกัน จะมายกเว้นบอกว่าไม่ต้องทำสมถกรรมฐานนี้ มันเป็นไปได้ ! มันเป็นไปได้ ! ฉะนั้นที่บอกว่าสุขขวิปัสสโกแล้วไม่ต้องทำสมถกรรมฐาน ใช้สติปัญญา ๔ ไปเลย เราถึงพูดไว้บ่อยว่า “ถ้าไม่มีสมาธิ มันเป็นสติปัญญา ๔ โดยสามัญสำนึก มันเป็นสติปัญญา ๔ โดยเราคิดกันขึ้นมาเอง”

อย่างเช่น สติปัญญา ๔ มันคืออะไร กายานุปัสสนาสติปัญญานี้ กาย เวทนา จิต ธรรม เราก็พิจารณากาย ทุกคนก็คิดได้ทั้งนั้นแหละ เวทนาทุกคนที่ทุกคนก็คิดได้ คิดได้จากอะไร คิดจากสมุฏฐานของเรา คิดได้จากสมุฏฐานของการศึกษา คิดได้จากข้อมูล คิดได้จากทฤษฎีไง พอมันคิดขึ้นมาได้แล้ว มันก็ใช้จินตนาการกันไป มันจินตนาการกันไป เห็นไหม ถึงเป็นโลกีย์ปัญญา เป็นโลกใจ มันไม่เป็นธรรม ไม่เป็นโลกุตตรปัญญา เพราะไม่มีสมาธิ

คำว่ามีสมาธิ “สมาธิคืออะไร” สมาธิคือสมถกรรมฐาน ฉะนั้นครูบาอาจารย์เราถึง
ทำสมถกรรมฐาน

ปัญหานี้เขาถามในข้อต่อไป ไอ้ข้อนี้เราจะแย้งตรงนี้ก่อนไง เราจะแย้งว่า
“สุขขวิปัสสโกไม่ต้องทำสมถกรรมฐาน มันจะเกิดเอง มันจะเกิดเอง”

สุขขวิปัสสโกนี้หลวงตาพูดบ่อย คำว่าหลวงตา หรือว่าครูบาอาจารย์ที่เราอ้างถึงนี้
เพราะว่าครูบาอาจารย์ของเราท่านปฏิบัติมา แล้วเป็นความเชื่อของสังคมากรรมฐาน ว่าที่
ท่านปฏิบัติมาแล้วนั้น ท่านประสบผลสำเร็จ มันเป็นความเชื่อของพวกเราที่เคารพครูบา
อาจารย์ จะบอกว่า ถ้าเราอ้างครูบาอาจารย์ก็บอกว่า “พวกเดียวกันก็ต้องอ้างพวกเดียวกัน”
เขาก็ว่าอย่างนั้น

จะพวกใครก็แล้วแต่ ถ้าพวกมันก็ส่วนพวก แต่ชีวิตของเรา ความสุขความทุกข์
ของเรา อันนี้เป็นความจริง มันเป็นเพราะเราคัดเลือกเอง เขาเรียกจริตนิสัย เราจะเลือกเอง
ว่าอันไหนควรและไม่ควรเชื่อ ด้วยเหตุด้วยผล ถ้าด้วยเหตุด้วยผล เราเคยไปหาครูบา
อาจารย์ที่พูดออกนอกเหตุนอกผล ไปไหนมาสามวาสองศอก เราก็สามารถรู้ได้ ว่ามันไม่
สมเหตุสมผล เราก็คัดเลือกของเราเอง คัดเลือกจนเรามาเห็นครูบาอาจารย์ของเรา ที่ท่าน
พูดสมเหตุสมผล มันก็บอกเหมือนคำว่าพวกเดียวกัน

เราจะยกคำว่าพวกเดียวกันนี้ เราไม่เข้าข้างกันไง คำว่าพวกเดียวกัน ผิดหรือถูกเอา
ตรงนั้น เอาตรงที่ผิดหรือถูก ไม่ใช่พวกเดียวกัน แต่เพราะมันเป็นความถูกต้องด้วย และเรา
เชื่อมั่นด้วย และเราประพฤติปฏิบัติด้วยความเชื่อของกรรมฐานเรา

ท่านบอกว่า อาจารย์สิงห์ทองนี้สุขขวิปัสสโก อาจารย์สิงห์ทองนี้ท่านเสียไปแล้ว
ท่านฉาปนกิจแล้ว ท่านเผาไปแล้ว กระจกท่านเป็นพระธาตุแล้ว

“สุขขวิปัสสโก อาจารย์สิงห์ทองนี้เป็นตัวอย่างเลย แล้วไม่ทำสมถะตรงไหน”

อาจารย์สิงห์ทองเวลาเดิน เห็นไหม หลวงปู่เจี๊ยะ ครูบาอาจารย์ท่านจะชมอาจารย์
สิงห์ทองมาก อาจารย์สิงห์ทองเป็นพระจี๋เล่น ท่านจะเป็นคนจี๋เล่น แล้วเล่นแบบว่าพวก
เราคิดไม่ถึง เพราะอาจารย์สิงห์ทองกับหลวงปู่จวนนี้ท่านเป็นเพื่อนรักกันมาก ถ้าไปเจอ
กันที่ไหน ท่านเล่นด้วยความรัก รักกันเองจนแบบว่า เจอกันที่ไหนก็หยอกเล่นกัน

นี่คำหยอกเล่นอย่างนั้น ทำให้สังคมมองถึงความเคารพมันคือยกลง แต่เวลาหลวงตา และหลวงปู่เจี๊ยะนี่ หลวงปู่เจี๊ยะท่านเสียแล้ว ท่านเผาแล้วเป็นพระธาตุ หลวงตานี้เป็นอาจารย์ของพวกเราที่พวกเราเชื่อมั่น คำชมกับพระที่ท่านประสบความสำเร็จ ชมเด็ก ๆ นี้ นะมันจะมีน้ำหนักมาก

อย่างพวกเราเด็กดีหรือเด็กไม่ดีนั้น เราเป็นผู้ใหญ่ เราผ่านโลกมามากใช้ใหม่ เด็กนี้เรามองเห็นได้เลยว่าเขาผ่านโลกมาน้อย ทีนี้คำชมของหลวงปู่เจี๊ยะ เพราะเราได้ยินกับหูจริงๆ หลวงตาท่านก็ชมอาจารย์สิงห์ทองเรื่องเดินจงกรม ส่วนเรื่องขี้เล่น หลวงตาจะบอกว่า อาจารย์สิงห์ทองเรื่องขี้เล่นนี่ขี้เล่นมาก แต่เวลาเร่งความเพียรนะ ไม่มีใครสู้

หลวงตาใช้คำว่า “เดินจนเป็นเหว” คำว่าเป็นเหว แต่หลวงปู่เจี๊ยะท่านบอกว่า “เดินจงกรม จนทางเดินจงกรมนี้เป็นร่องหมดเลย” นี่ในสุขขวิปัสสโก

สุขขวิปัสสโกตรงไหน หลวงตาบอกว่า สุขขวิปัสสโกแบบประเภทอาจารย์สิงห์ทอง เพราะอาจารย์สิงห์ทองใช้ปัญญาสุขขวิปัสสโก มาทางสายของพระสารีบุตร พระสารีบุตรนี้ใช้ปัญญา ปัญญาวิมุตติมันจะเอาปัญญานำ ปัญญานำขนาดไหนก็ต้องมีสมณะ เพราะปัญญาอบรมสมาธิใจ

คำว่าปัญญาอบรมสมาธิที่เราใช้ปัญญากัน ที่เราบอก “สติปัญญา ๔ สติปัญญา ๔” มันเป็นสติปัญญา ๔ ของสามัญชน สติปัญญา ๔ ของสามัญชนนี้ พอมันตรีกในธรรมขึ้นมาแล้ว พอมันเข้าใจธรรมแล้ว มันสลดตั้งเวซ มันจะหัดตัวเข้ามา มันปล่อยมานั้นคือสมณะนั่นละ นั่นคือปัญญาอบรมสมาธิ

“คำว่าปัญญาอบรมสมาธิ กับวิปัสสนา คนละเรื่อง”

นี่คือความไม่เข้าใจของสังคมใจ คิดว่าใช้ปัญญาในการเคลื่อนไหว การรู้การเคลื่อนไหว คิดว่านี่เป็นวิปัสสนา เขาว่านี่คือวิปัสสนานะ แต่มันเกิดจากสามัญสำนักใหม่ มันเกิดจากสามัญสำนักของเราหรือเปล่า

มันเกิดจากสามัญสำนักการเคลื่อนไหวนี้ เพราะเราเคลื่อนไหวรู้ตัวทั่วพร้อม พอรู้ตัวทั่วพร้อม มันรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก มาถึงความนึกคิดนี้ มันก็สลดใจ สลดใจเพราะอะไร เพราะความรู้สึกความนึกคิดเรามันแข่งหน้าแข่งหลัง คือว่ามันออกหน้าเกินไป

หรือเราคิดไม่ทันมัน ถึงทำให้เราเป็นทุกข์ใจ ความคิดที่เราไม่ทันมันนี้ มันออกหน้าเราไป หรือเราควบคุมมันไม่ได้ เห็นไหม ไม่เป็นปัจจุบันใจ มันเป็นอดีต อนาคต

มันเป็นอดีต อนาคตปั๊บเราก็จะมีความทุกข์ใจใหม่ พอเราเคลื่อนไหวโดยความรู้สึกรู้ตัวทั่วพร้อม มันก็ทันใจใหม่ พอมันทันขึ้นมา มันก็เป็นสามัญสำนึก ถ้ามีสติ นี่ก็คือสัมมาสมาธิ แต่ถ้าไม่มีสติ ก็คิดว่านี่เป็นวิปัสสนาใจ

เขาถึงบอกว่า “สุขขวิปัสสโกไม่ต้องทำสมณะเลย มันจะเป็นเอง”

โอ้โฮ ทั้งๆ ที่โดยข้อเท็จจริงนั้นมันเป็นสมณะ คำว่าสมณะคือปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าปัญญามันรู้ทันนั่นล่ะ มันจะหลุดเข้ามา อย่างเช่น เรารู้ตัวว่าเรามีเงินอยู่หนึ่งล้านใจใหม่ เราก็จะรู้ว่านี่คือเงินจำนวนหนึ่งล้านใจใหม่ ถ้าเราไม่รู้ตัวนะ เรามีเงินหนึ่งล้าน เราคิดว่าเป็นเศษกระดาษนะ อ้าว..มันก็เบงก่สตกๆ

หนึ่งล้านนี้ ถ้าเก็บไว้แล้วเราไม่รู้จักเบงก่สตกๆ เราไม่รู้จักเงินสตกๆ หนึ่งล้านนี้ เราว่ามันจะเป็นประโยชน์กับเราไหม เราก็มองเศษกระดาษ แต่ถ้าคนไหนเขารู้จักคุณค่าของเงินหนึ่งล้าน แล้วเงินหนึ่งล้านอยู่ในปกครองของเขา เขาภูมิใจว่าเขามีเงินหนึ่งล้าน

ปัญญาเคลื่อนไหวรู้ตัวทั่วพร้อม ถ้ามันใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พอมันปล่อยวางเข้ามาตามความเป็นจริง มันต้องรู้ว่า “โอ๊ะ..นี่คือเงินหนึ่งล้าน” หนึ่งล้านคือสัมมาสมาธิ คือความรู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกของตัวเอง แต่ถ้ามันรู้ตัวทั่วพร้อมมาแล้ว เห็นไหม เพราะรู้ตัวทั่วพร้อมมันจะปล่อยเข้ามา ถ้าปล่อยแล้วไม่มีสติ เงินหนึ่งล้านนี้ไม่รู้ว่าเป็นเงินหนึ่งล้านนะ เรามีเงินหนึ่งล้านอยู่กับตัว แต่เราไม่เข้าใจว่าเป็นเงินหนึ่งล้านนะ เราอาจจะวางทิ้งไว้แล้วเดินหนีไปก็ได้

สัมมาสมาธิใจ ปัญญาอบรมสมาธิใจ ที่เราพูดอยู่บ่อยๆว่า “ตัดรากถอนโคน ตัดรากถอนโคน” ถ้าทำอย่างนี้คือทำด้วยความไม่เข้าใจ แต่ตัวเองเข้าใจว่าเป็นวิปัสสนาใจไปให้ค่ากับตัวเองใจ แต่มันไม่เป็นความจริง มันจะย้อนกลับมาว่า “สติปัญญาน ๔ จริงหรือสติปัญญาน ๔ ปลอม”

ถ้าสติปัญญาน ๔ จริง มันเหมือนกับเรามีเงินหนึ่งล้าน เราก็รู้ว่าตัวเรามีเงินหนึ่งล้าน “เงินหนึ่งล้านมีค่าไหม” “มีค่า” “เงินหนึ่งล้านนี้ทุกคนอยากแย่งชิงไหม” “อยากแย่ง

ชิง” เงินหนึ่งล้านนี้เราจะต้องดูแลมัน เราต้องปกครองเงินหนึ่งล้านนี้ เก็บเงินหนึ่งล้านนี้ไว้ให้ปลอดภัย

ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ หรือเราใช้พุทโธขึ้นมา มันก็เหมือนมисти มีปัญญารู้พร้อมเข้ามา ถ้าเราทำมาหากิน เราพยายามแสวงหาของเรา เราจะได้ ๕ บาท ๑๐ บาท ๑๐๐ บาท ๑,๐๐๐ บาท ไม่ถึงหนึ่งล้าน มันก็สมาธิเล็กน้อยไง เริ่มสงบ เริ่มมีความรู้สึกตัว แต่เรามีสติพร้อมนะ

ไอ้โฮ เงิน ๑๐๐ เงิน ๑,๐๐๐ มีค่าทั้งนั้นแหละ มันก็มีความสงบเล็กน้อยเข้ามา แต่ถ้ามันเป็นอุปปนาขึ้นมา เงินหนึ่งล้านนี้ เราจะสะสมอย่างไรให้ได้หนึ่งล้าน แล้วเราจะทิ้งเงินหนึ่งล้านนั้นไปไหม มันจะเป็นเงินหนึ่งล้านเพราะมисти เพราะมีความรู้จริง แต่เพราะไม่มีสติ เพราะไม่มีความรู้จริง

ไม่มีความรู้จริงเห็นไหม “ถ้าเป็นสุขขวิปีสสโก ไม่ต้องทำสมถกรรมฐาน ใช้วิปีสสนาไปเลย สติปัญญา ๔ ไปเลย แล้วมันจะเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ”

เกิดขึ้นเองอีกแล้ว นี่เป็นคำถามว่า สุขขวิปีสสโก ถ้าเริ่มต้นพื้นฐานจากตรงนี้ เขาเข้าใจแค่นี้ มันก็จะเป็นเหตุผลอย่างนี้ แล้วก็เถียงกันไป คำว่าเถียงกันนี้มันเป็นกรรม มันเป็นสัญญาอารมณ์ ความเป็นสัจจะ ใครพูดได้เก่ง ใครพูดได้ดีมันก็ชนะ แต่ไม่มีข้อเท็จจริง ใจ ไม่มีเนื้อหาสาระเป็นความจริง

ฉะนั้นส่วนใหญ่แล้ว แต่เดิมมาครูบาอาจารย์ท่านไม่ค่อยพูด เพราะพูดออกไปแล้ว คุณติเวลาหลวงตาท่านบอกว่า แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว “จะสอนใครได้หนอ”

พระพุทธเจ้านี้เป็นพระโพธิสัตว์ สร้างสมบุญญาธิการมาเพื่อจะเป็นศาสดาเหมือนครูเรียนมาเพื่อจะสอน ปราธณาจะมาสอนคน พอไปรู้จริงเข้านั้นแหละ “ไอ้โฮ มันสอนไม่ได้เลย สอนอย่างไรหนอ” จนทอดธุระ จนพรหมมานิมิตนะ หลวงตาก็เหมือนกัน

ฉะนั้นความรู้จริงอย่างนี้ เวลาครูบาอาจารย์ท่านรู้จริงแล้ว ท่านถึงจะบอก จะสอนก็ต่อเมื่อคนพร้อม เหมือนกับลูกศิษย์ลูกหาที่ปฏิบัติ แล้วมันไต่เต้าขึ้นมา มันพร้อมที่จะ

รับได้นะ อย่างเช่นพวกเรานั่งอยู่ที่นี่ ถ้ามีเงินหนึ่งล้านแล้วก็เก็บเป็นนะ แต่เด็กที่มันเล่นกัน
 อยู่那儿 เอาเงินหนึ่งล้านไปให้มันรักษาสี เด็กระดับนั้น เอาเงินหนึ่งล้านไปให้ อย่างไรก็ตาม
 ก็รักษาไม่ได้ เด็กระดับนั้นรักษาเงินหนึ่งล้านไม่ได้หรอก เอาเงินสคๆ หนึ่งล้านไปให้มัน
 แล้วผู้ใหญ่ไม่ต้องไปยุ่งกับมันเลย คุณว่ามันจะอย่างไร แต่พวกเราถ้ามีเงินหนึ่งล้านนี้
 เราจะรักษาได้

วุฒิภาวะของจิต ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติ ท่านไปหาครูบาอาจารย์นี้
 ท่านพร้อม เหมือนไม่ใช่เด็กแล้ว มีวุฒิภาวะเรื่องทำสมณะ เริ่มมีการกระทำ พอมีวุฒิภาวะ
 ขึ้นมา เงินหนึ่งล้านนั้นไม่ต้องมา แต่จะวิงหาเงินหนึ่งล้านเอง คนมันพร้อมจะดูแลรักษา
 มันจะทำได้เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป ไม่ใช่มานั่งเถียงกัน มันไม่มีประโยชน์อะไรหรอก

แต่นี้มันเป็นคำถามถามมาอีกแล้ว พระอรหันต์สุกขวิปัสสโกกับสติปัญญา ๔
 แล้วก็ข้อๆ ไปนะ เมื่อกี้ข้อที่ ๑. ผ่านไป

ถาม : ข้อที่ ๒. ความเข้าใจของกรรม เมื่อผมเทียบเคียงกับพระอรหันต์อีก ๓
 ประเภท

หลวงพ่อก่อน : อันนั้นมันสุกขวิปัสสโก จะสุกขวิปัสสโก เติวิโซ พระอรหันต์ ๔
 ประเภท

พระอรหันต์ ๔ ประเภทนี้ ถ้ากรุงเทพฯ มันตั้งอยู่คนละที่ พระอรหันต์เดียวกัน
 ตายเลย พระอรหันต์ไม่เคยเถียงกันนะ พระอรหันต์คือพระอรหันต์ พระอรหันต์จะเข้าไป
 ถึงกรุงเทพฯ เหมือนกันหมด แล้วถ้าเข้าไปถึงกรุงเทพฯ แล้ว ไม่มีใครเถียงหรอก มันจะ
 ไปเจอกันที่นั่นเลย แต่สุกขวิปัสสโก ก็คือพระอรหันต์นั่นละ

“มรรคมีหนึ่งเดียว” มรรคญาณถ้ามันเข้าแล้วมีอันเดียว คนจะมีอาชีพอะไรก็
 แล้วแต่ ถ้ามีแบงก์พันก็แบงก์พันอันเดียวกันนั่นแหละ แต่มันพิมพ์คนละรุ่นกัน แบงก์ก็
 คือแบงก์เหมือนกันหมด จะอาชีพข้าราชการ อาชีพอะไรก็แล้วแต่ เวลาเงินออกมา
 กระดาษใบนั้นก็คือหนึ่งพันบาท

จะปฏิบัติมาประเภทไหน จะเกษตรกรรม จะชานา จะธุรกิจ จะรับราชการ จะผู้รับเหมา ก็ไอ้เบงก์พันนั้นแหละ เบงก์อันเดียวกันนั้นแหละ แต่อาชีพมันแตกต่างกันมา

ฉะนั้นคำถามนี้

ถาม : จากความเข้าใจของกระผมเอง เมื่อผมเทียบเคียงกับพระอรหันต์อีก ๓ ประเภท ที่เหลือคือพระอรหันต์ประเภทปฏิสัมภิทูปัตโต พระอรหันต์ประเภทพหุปัญญา และพระอรหันต์ประเภทเทววิโซ เมื่อพบว่าพระอรหันต์ทั้ง ๓ ประเภทนี้ ล้วนแต่เป็นผู้ปฏิบัติสมถกรรมฐาน

หลวงพ่ : “๓ ประเภทนี้เป็นผู้ปฏิบัติกรรมฐาน” เห็นไหม ถ้าสุขขวิปัสสโกไม่ต้องทำ

ถาม : จนมีความชำนาญเข้าออกเรื่องสมาบัติ แล้วก่อนที่ท่านจะปฏิบัติ ใช้ปัญญาพิจารณาสติปัญฐาน ๔ เป็นวิปัสสนาทั้งสิ้น เพียงแต่ว่า มีวาสนาในอภิญญาไม่เท่ากันเท่านั้น ดังนั้นในความเห็นของกระผม พระอรหันต์สุขขวิปัสสโก ท่านก็จะทำสมถะจนจิตสงบตั้งมั่น เป็นสมาธิเช่นกัน เพียงแต่ว่าท่านมีการฝึกฝน การเข้าออกฌานสมาบัติที่เป็นอธิฐานฤทธิ์ต่างหาก

หลวงพ่ : ไม่ใช่! อันนี้ก็ไม่ใช่ ! นี่เขาบอกว่า “เพียงแต่ว่าท่านฝึกฝนเข้าฌานสมาบัติ” ความเข้าใจของโลกนะบอกว่า สุขขวิปัสสโกไม่มีฤทธิ์ไง เพราะนี่เขาบอกว่า “เพราะเข้าฌานสมาบัติถึงไม่มีฤทธิ์ไง” แต่ถ้าเทววิโซ พวกปฏิสัมภิทูปัตโต พวกพหุปัญญา เห็นไหม มีการเข้าออกฌานสมาบัติ

ถาม : เพราะมีการเข้าออกฌานสมาบัติต่างหาก เมื่อท่านได้ความสงบจากจิตจากนิรณธรรม ๕ แล้วท่านจึงได้ใช้ปัญญาพิจารณาสติปัญฐาน ๔ เป็นวิปัสสนาต่อเนื่องขึ้นไป ซึ่งเมื่อกระผมพิจารณาการปฏิบัติของพ่อแม่ครูบาอาจารย์สายหลวงปู่มั่นแล้ว กระผมถึงเห็นว่า พระกรรมฐานในสายหลวงปู่มั่น ท่านเป็นผู้ปฏิบัติในแบบสุขขวิปัสสโก คือท่านจะทำสมถกรรมฐานจนจิตสงบเป็นสมาธิแล้ว จึงออกมาใช้ปัญญาพิจารณาสติปัญฐาน ๔ โดยไม่มีการฝึกฝนการเข้าออกฌานสมาบัติ เมื่อมีอภิญญา เว้นไว้แต่บางท่าน

ที่มีวาสนา จึงมีอภิญญาขึ้นมาเองโดยไม่ต้องฝึกฝน รมกวนหลวงพ่อช่วยตอบและอธิบายด้วย

หลวงพ่อ : การทำความสงบ พุดถึงถ้าเริ่มต้นจากคนที่เป็น เวลาเราทำความสงบใช่ใหม่ พอจิตเราสงบ เหมือนกับถ้าจิตใจเราเครียด เราฟุ้งซ่านต่างๆ นี้ เราจะแก้ปัญหาใดๆ ด้วยความคลาดเคลื่อน ไม่ใช่ความเป็นจริง แต่ถ้าจิตเรามีหลักมีเกณฑ์ ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เราจะวินิจฉัยปัญหานั้น ได้ชัดเจน

จิตถ้ามันยังไม่เข้าสมาธิ เวลามันใช้ปัญญาใคร่ครวญในสติปัญญา ๔ ในกาย เวทนาจิตธรรม มันใคร่ครวญไปโดยสามัญสำนึก มันรู้ได้ ทุกคนรู้ได้ สามัญสำนึกนี้เราคิดได้ แล้วมันจะมหัศจรรย์ด้วย เวลามันพิจารณาไปมันปล่อย คนจะพูดมากเลย เมื่อก่อนเป็นคนไม่ดี เตี้ยวันนี้ดีขึ้นๆ ดีขึ้นเพราะมันคุมตัวเองได้ อย่างที่ว่าคนเราผิดพลาดเพราะความคิด ผิดพลาดเพราะจรดนิสัย ถ้าเรากุมตรงนี้ได้ การประพฤติปฏิบัติของเราจะดีขึ้น

ในการปฏิบัติก็เหมือนกัน เหมือนกันที่ว่า ถ้าจิตมันเป็นสามัญสำนึก ถ้ายังไม่เข้าสมาธิ มันพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรมนี้ มันก็พิจารณาได้ มันก็สลดสังเวช มันเป็นสังเวชอยู่ แต่มันแก้กิเลสไม่ได้เด็ดขาด !

แต่ถ้าใครทำความสงบของใจ พอจิตมันลงสมาธิบ้างนะ แล้วพิจารณาสติปัญญา ๔ เหมือนกันนะ “ไอ้โฮ รสชาติมันต่างกัน” ความรู้สึกคือรสชาติ พอมันเห็นกายนี้ขงพองเลยนะ พอมันเห็นกายขึ้นมา หัวใจสั่นไหวเลยละ มันลงถึงจิตติจิตถึงฐานนะ มันกระเทือนมากเลย

ฉะนั้นเวลาใครเห็นกายที่แรกนะ ถ้าจิตมันสงบแล้วไปเห็นกายนั้น เหมือนเห็นไดโนเสาร์เลย หมายถึงว่า ไดโนเสาร์นี่คือสัตว์ดึกดำบรรพ์ที่สูญพันธุ์ไปแล้ว กิเลสของเรานี้มันยิ่งกว่าไดโนเสาร์ เพราะว่าเราเกิดตายเกิดตายมา เราจะเป็นไดโนเสาร์มาก่อนหรือเปล่าก็ไม่รู้ เพราะว่ามีเกิดการเกิดการตายมา

ทีนี้การเกิดการตาย ไอ้กิเลส ไอ้สิ่งที่เป็นจรดนิสัยนี้ มันจะฝังอยู่ในจิตใต้สำนึก เวลาจิตมันสงบเข้ามา พอสงบเข้ามา พอมันพิจารณากายมันกระเทือนตรงนั้น พอกระเทือนตรงนั้นนะ ไอ้โฮ.. มันสั่นไหวไปหมดนะ ความสั่นไหวมันเกิดจากอะไร

ตรงนี้จึงถึงบอกว่า ถ้าไม่มีสมาธินะ เวลาคนปฏิบัติทั่วไป เขาบอกว่า “อะไรก็ได้ เรียบง่าย ทุกอย่างเรียบง่าย การปฏิบัติไม่ต้องทำตัวให้เดือดร้อน ไอ้คนทำตัวให้เดือดร้อน นั้นไม่ใช่การปฏิบัติ” พูดอย่างนี้ก็เพราะเข้าถึงตรงนั้นไง เข้าถึงว่าเวลานั้นสลดสังเวช ก็คิดถึงปัญญาของโลก คิดถึงมารยาทสังคม แต่กรรมฐานของหลวงปู่มั่นนี่ท่านจะรอ ท่านจะรอเลยนะ “จิตเป็นอย่างไร” ก่อนที่ท่านจะถามใคร ท่านจะถามว่าจิตเป็นอย่างไร

คำว่าจิตเป็นอย่างไร เหมือนกับเราถามลูกถามหลานเราว่า “มีดั่งค์ใหม่” “มีดั่งค์ก็ควักดั่งค์ออกมาดู” เราบอกว่ามีดั่งค์ พอให้ควักดั่งค์ออกมาดู ล้วงแล้วล้วงอีก ดั่งค์ไม่มี

นี่ก็เหมือนกัน “จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร” ก็เหมือนกับว่า “มีดั่งค์ใหม่” “เฮ้ย ..ถ้ามีดั่งค์ก็ควักออกมา” “เบงก์อะไร” “อันนี้เบงก์ ๕๐๐ อันนี้เบงก์ ๑,๐๐๐”

“จิตเป็นอย่างไร” เพราะคำพูดออกมานั้น มันเหมือนกับควักดั่งค์ให้ดู คนถ้าไม่มีดั่งค์จะควักอะไรออกมา ถ้าคนมีดั่งค์ มันจะควักดั่งค์ออกมานะ ถ้าคนมีดั่งค์ “จิตเป็นอย่างไร” “เป็นอย่างนั้น”

เวลาคนมาถามเรา “หลวงพ่ จิตสงบอย่างนั้นๆ นะ” เราไม่ฟังเลย เพราะอะไรรู้ไหม เพราะไม่มีดั่งค์ ไม่มีดั่งค์มีแต่ “ว่างๆ ว่างๆ” “อู๋..ว่าง มีความสุข” โโกหก ! แต่ถ้าเป็นความจริงถ้าควักดั่งค์นะ “หลวงพ่ ว่างอย่างนั้นเลย เป็นอย่างนั้นเลย”

แล้วสังเกตใหม่เวลาฟังเทศน์หลวงตา เวลาหลวงตาตอบปัญหา ที่มีคนมาถาม “ไอ้โฮ..มันพูดไม่ออกเลย มันพูดไม่ได้เลย” หลวงตาบอกไม่ต้องพูด รู้แล้ว แบบนี้มีดั่งค์ ไอ้ที่มีดั่งค์ แต่ถ้ามาถึงมันบอกว่า “อู๋..เป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนั้นนะ” มันไปเห็นดั่งค์เขา มา มันไปควักดั่งค์พ่อแม่มา แล้วมาบอกว่า เบงก์บาทเป็นอย่างนั้น เบงก์ร้อยเป็นอย่างนั้น มันไม่มีดั่งค์ มันหาดั่งค์ไม่เป็น

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ท่านจะสอน มันต้องมีอย่างนี้ไง “จิตเป็นอย่างไร” “ถ้าจิตเป็นอย่างนั้นๆ ควรทำงานต่อไปอย่างนี้” “ถ้าจิตมันไม่เป็นอย่างนั้นๆ ควรหาดั่งค์ให้” เนี่ยหลวงปู่มั่นท่านสอนมาอย่างนี้ ครูบาอาจารย์ท่านสอนมาอย่างนี้ ฉะนั้นพอจิตมันมีสมาธิ มันถึงมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา

เขาบอกว่า “จิตมันไม่สำคัญ ไม่ต้องมีสมาธิก็ได้ พวกเราเป็นสุขขวิปัสสโก พวกเราเป็นปัญญาชน” ใฮ้มันเข้าข้างตัวเอง เหมือนเรา เราบอกว่าเราจะทำงานตำแหน่งนั้นๆ ทุกคนจบมาแล้วอยากทำงานใหม่ๆ ทุกคนอยากทำงานประสบความสำเร็จหมดเลย นี่คือนินทาการ นี่คือนิโครงการของเรา

นี่ก็เหมือนกัน เราจะทำอย่างนั้นทั้งนั้นเลย นี่คือนิโครงการ นี่คือนิเป้าหมาย แต่ยังไม่ทำได้ทำ แต่ถ้าทำไปแล้วสิ เวลาลงไปทำสิ เอ็งจะได้อะไร สิ่งที่เป็นเป้าหมาย นิโครงการที่เราวางไว้ มันจะเป็นจริงตามนั้นไหม ถ้าเป็นจริงตามนั้น ครูบาอาจารย์ที่ท่านทำมาแล้ว ท่านจะรู้ของท่าน

จะนั้นที่บอกว่า “สายหลวงปู่มั่นเป็นสุขขวิปัสสโกก็ไม่ใช่” สุขขวิปัสสโกนี้ อย่างเช่น หลวงปู่เจี๊ยะก็ไม่ใช่แล้ว หลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่คำดี หลวงปู่ชอบนี่เตวิชโซหมด เตวิชโซเพราะพิจารณากาย ถ้าหลวงตานั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

เพราะสุขขวิปัสสโกนี้หลวงตาท่านเป็นคนพูดเองว่า อาจารย์สิงห์ทองนี้เป็นสุขขวิปัสสโก แต่ถ้าเตวิชโซ เตวิชโซคือต้องจิตสงบ แล้วพิจารณากาย เห็นภาพกาย แต่ถ้าเป็นสุขขวิปัสสโก คือจิตสงบแล้วไม่เห็นภาพกาย เห็นกายโดยสามัญสำนึก แล้วใช้ปัญญาพิจารณาเอา ใช้ปัญญาพิจารณาเทียบเคียง ไม่เห็นภาพ ถ้าเห็นภาพมันเกิดจากจิต แต่ถ้าเป็นสุขขวิปัสสโกนี้มันเกิดจากปัญญา “เกิดจากปัญญา คือเกิดจากการแยกแยะจากปัญญา”

กรณีนี้ เพียงแต่บอกให้เห็นว่า มันเป็นการประพฤติปฏิบัติดิณะ อย่าจินตนาการอย่าคาดหมายว่าต้องทำอย่างนั้น แต่ถ้าทำอย่างนั้นแล้วประสบความสำเร็จ คือทำอย่างนั้นแล้วเป็นประโยชน์ ใช่ ! แต่ถ้าบอกว่า เราต้องไปทำอย่างนั้นเท่านั้น ผิด ! เราลองทำเลย ทำอย่างนี้ๆ แล้วถ้าทำแล้วจิตดีขึ้น มันปล่อยวาง อารมณ์ก็ปล่อยวางได้ จิตนี้พัฒนาขึ้น ทุกอย่างดีขึ้น ถูก ! แต่ถ้าบอกว่า เราต้องทำแบบนั้น แล้วถ้าไม่ได้ทำอย่างนั้น จะปีนบันไดให้ได้ ผิด !

ผิดหมายถึงว่า เราจะทำได้แต่จินตนาการ เราจะทำได้แต่นิโครงการที่เราวางไว้ แต่เนื้อหาสาระจะไม่ได้ แต่ในการว่าถูกนี้ มันได้เนื้อหาสาระ มันได้ข้อเท็จจริง มันได้ของจริงๆ ทั้งนั้นเลย นั่นละถูก ถูกคือมันตกผลึกในใจของเรา มันพัฒนาใจของเรา

พูดถึงว่านี่เขาเข้าใจเองใจว่า “ถ้าเป็นสุขขวิปีสสโก คือถ้าได้สมาธิแล้วไม่เข้าฌาน สมาบัติ เพื่ออธิษฐานมฤตยู” ใ้อมีฤทธิ์หรือไม่มีฤทธิ์นั้นอีกเรื่องหนึ่ง ใ้อเข้าแล้วอธิษฐาน เอนั้น มันเหมือนพวกฤทธิชีไพร ที่เขาทำอย่างนี้เพราะจิตเขายังมีกิเลสอยู่ อย่างเช่น ฤทธิ เหาะมา เห็น ไหม แล้วเวลาเห็นผู้หญิงอาบน้ำนี่ตกเลย

เวลาเหาะมาเข้าฌานสมาบัติ เข้าฌานสมาบัติแล้วอธิษฐานเป็นฤทธิ์นั้น ไปอีกเรื่อง หนึ่ง แต่ถ้าพอเราชำระกิเลสแล้ว ในเมื่อกิเลสมันจะเข้ามา เวลาเป็นฌานสมาบัติ เห็น ไหม มีฤทธิ์มีเดช แล้วเหาะเห็นเดินฟ้านั้นเป็นพลังงานส่งออก

แต่ถ้าเราทำความสงบของใจแล้ว เราไม่เข้าฌานสมาบัติ เราเอาความสงบนั้นมา เป็นสัมมาสมาธิ แล้วย้อนกลับเข้ามาชำระกิเลส กิเลสคือความหมักหมมของใจ มันเป็น อริยสัจ พอทำอริยสัจอย่างนี้แล้ว มันไม่ต้องเข้าอธิษฐานจิต ไม่ต้องเข้าฌานสมาบัติ

ฌานสมาบัติ คือว่าเป็นฌาน เป็นฌานเข้าสมาบัติ ในอริยสัจ “ในมรรค ๘ ไม่มี ฌานชอบ มีแต่สมาธิชอบ” ฌานสมาบัติไม่เข้ามรรค ! ฌานสมาบัติไม่เข้ามรรค ! สัมมาสมาธิถึงเข้ามรรค ! ถ้าฌานสมาบัติมันออกไปเป็นฤทธิ์เดชนี่ แล้วฤทธิ์เดชอย่างนี้ที่ มันเกิดขึ้นมา พอจิตมันเสื่อมแล้วก็จบ เหมือนมีเบงก์เลย พอใช้แล้วก็จบ

แต่สำหรับเรานะ เรามีเบงก์ใช้ไหม เราไม่ใช้ เราลงทุน ลงทุนแล้วมันยังอยู่ใน ทุนนั้น ทุนนั้นยังอยู่เต็ม พูดถึงผลที่จะเกิดจากทุนนั้นอีกต่างหาก แต่ถ้าเราใช้เป็นฌาน สมาบัติมันก็จบไป นี่คือการเข้าใจใจ ความเข้าใจว่า ถ้าเป็นฌานสมาบัติ ออกไปแล้วมัน จะเป็นฤทธิ์เป็นเดช แต่ถ้ายกกลับมา ถ้าไม่เข้า มีฤทธิ์มีเดชคือพวกเดวิชโซ แต่ถ้า สุขขวิปีสสโกเขาไม่ใช่ตรงนี้ ใ้อนี้มันเป็นวิธีการ เป็นทางแยก ยังไม่เข้าถึงมรรค ถ้าเข้าถึง มรรคแล้ว “ขบวนการของมรรคมี่หนึ่งเดียว”

“พระอรหันต์ทั้ง ๔ ประเภทมีหนึ่งเดียว มรรคมี่หนึ่งเดียว มีมาตรฐานเดียว ไม่มี ๒ หรือ ๓ มาตรฐาน”

ถาม : ๓. กระผมเคยได้ยินการใช้วิปีสสนา ฝึกโดยรู้การเคลื่อนไหว อนุสติข้อที่ ๑๐. มันไป เช่นลม

หลวงพ่ : อันนี้ข้อ ๔ นี้เป็นความเห็นของเขา กรรมฐาน ๔๐ ห้องใจ เขาพยายามจะบอกว่า การกระทำนี้มันต้องเป็นกรรมฐาน ถ้าเป็นการที่ส่งออกไป เห็นไหม เพราะการกำหนดกรรมฐาน ๔๐ ห้อง การพุทโธถึงร่างกาย

ถาม : กระผมคิดว่าการปฏิบัติเช่นนี้ ที่สุดแล้วก็ไม่ได้สิ่งใดๆ เลย (นี่พูดถึงการกำหนดรู้ตัวทั่วพร้อม) แต่จิตไม่สงบไม่เป็นสมาธิ เนื่องจากจิตจะเหลวไหลไป จะเคลื่อนไหวออกร่างกาย และความคิดตลอดไป ไม่มีที่ยึดเกาะ ชั่วร้ายจะเข้าใจผิดว่า สิ่งที่ทำอยู่เป็นวิปัสสนากรรมฐาน

หลวงพ่ : ไซ้!

ถาม : เมื่อจิตเกิดการปล่อยวางความคิด และความรู้สึกขึ้นมา ก็เข้าใจว่า ตัวเองเห็นนิพพานและบรรลุตศธรรม ถึงขั้นปิดกั้นตัวเองจากคำชี้แจงของผู้อื่น เพราะคิดว่าตัวเองได้มรรคผลนิพพานแล้ว รบกวนหลวงพ่เมตตาอธิบายด้วย

หลวงพ่ : นี่เป็นผู้ที่ปฏิบัติ แล้วมันมีหลักมีเกณฑ์ เวลาพูดมามันก็เข้า เวลามันเข้าแล้ว ความเห็นต่างๆ เป็นอย่างนี้ อย่างที่พูด อันนี้พูดตั้งแต่ข้อแรกแล้ว ข้อแรกหมายถึงว่า เวลาจิตสงบ จิตสงบมีมากมีน้อยแตกต่างกัน คำว่าสงบหมายถึงว่า จริตของคนเรานะ บางคนจีโกรธ บางคนจีหุดหงิด ไอ้ตรงนี้เวลาแก้กิเลสมันแตกต่างกัน แต่ถ้าเป็นคนจีโกรธ โทสจริต ฉะนั้นเวลาสงบขนาดนี้ แล้วถ้ามันมีจิตใจหนึ่งนี้มันพลิกออกไปเลย

ฉะนั้นเราต้องมีสติพอ ก็มันจะพลิกออกไปเพราะเราจีโกรธไซ้ใหม่ อะไรกระทบมันไม่ยอมรับ มันจะดันตันทีเลย เราก็จะต้องควบคุมไว้ก่อน แล้วเราบอกว่าเราเป็นคนจีโกรธ จีโกรธเราต้องแผ่เมตตาไว้ก่อน เวลาเมื่ออะไรจะเกิดขึ้นปั๊บ “เขากับเราก็คือเหมือนกัน เขากับเราก็คือเหมือนกัน” รักษาใจตัวเองให้ได้ ถ้าอย่างนี้แล้ว มันก็เป็นประเภทหนึ่ง

แล้วจีหุดหงิดเห็นไหม จีหลง พวกจีหุดหงิดนี้จะหลงมาก พวกจีหุดหงิดนี้มันจะโกล่มาก พอเวลามันจิตสงบเข้าไปแล้ว มันจะทำอย่างไร เพราะมันโกล่ แล้วจะทำอย่างไรให้มันพอ เหมือนแบบค่าน้ำเต็มแก้ว น้ำเต็มแก้วหมายถึงว่า เราจะใช้น้ำ เราจะดื่มน้ำนี้ เราต้องมีน้ำซักครึ่งแก้วก่อนแก้ว เราถึงจะพอดื่มกับการกระหายครึ่งหนึ่ง

จิตพอเวลามันมีหลักมีเกณฑ์ น้ำนี้คือว่าเราจะดื่มแก้กระหาย แก้ความสงสัยของจิต ถ้ามันสงบขนาดนี้ เราจะดื่ม คือว่าออกใช้ปัญญาได้รอบหนึ่ง พอดื่มแล้วก็หมดไป เดี่ยวพอมันกระหายอีก ก็ต้องหาน้ำอีก ความสงบนี้ต้องทำบ่อยครั้งๆ เข้า

แล้วอีกประเภทหนึ่งเห็นไหม จี้อิโธธ จี้อุคคหิจิต แล้วจี้อหลง ๓-๔ ประเภทนี้ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ถ้าจริตนิสัยไม่เหมือนกัน คำว่าสมาธินี้มันจะแตกต่างกัน บางคนต้องใช้สมาธิมาก บางคนใช้สมาธิน้อย สมาธิน้อยหมายถึงว่า สมาธิระดับนี้น้ำมันจะเต็มแก้วอยู่แล้ว ทำไมต้องรอให้ล้นแก้ว แล้วค่อยใช้ประโยชน์มันล่ะ แต่ไอ้พวกโทสะ โทสะนี้มันจี้อิโธธมาก น้ำมันจะใสได้น้อยมาก มีแต่กั้นแก้วๆ เห็นไหม

เราจะบอกว่าเวลาทำสมาธิ คนที่น้ำน้อยต้องทำสมาธิมากกว่าไป เขาต้องทำสมาธิรุนแรงมากกว่าเรา เขาต้องทำมากกว่าเรา เพื่อที่ความต้องการให้ระดับพอแก้กระหายได้ครั้งหนึ่ง ไอ้เราระดับน้ำที่เราหาได้ระดับนี้ แก้กระหายเราได้แล้ว

การออกวิปัสสนานี้มันแตกต่างกันอย่างนี้ มันแตกต่างกันด้วยจริตนิสัย มันแตกต่างกันด้วยกรรม มันไม่ได้แตกต่างกันด้วยตำรา มันไม่ได้แตกต่างกันด้วยประเภทของพระอรหันต์ว่าที่ประเภท มันแตกต่างกันเพราะจริตนิสัยของเรา มันแตกต่างกันเพราะการใช้ประโยชน์กับเรา เราใช้ประโยชน์ได้มากได้น้อย มันแตกต่างกันตรงนี้ต่างหากล่ะ

ถ้ามันแตกต่างกันตรงนี้ มันแตกต่างจากที่เราเห็น มันไม่ได้แตกต่างจากพระไตรปิฎก ไม่ได้แตกต่างจากตำรา แล้วก็เอาตำรามาเทียบกันนะ ตำราอย่างนั้นเป็นอย่างนั้น เลยไปเทียบกันที่นั่น ไอ้ความแตกต่างในหัวใจก็เลยไม่เห็น ไม่เอามาดูกัน มันต้องดูกันตรงนี้

ถาม : ๔. กระผมมีความขัดแย้งกับผู้ปฏิบัติ ในสายที่เรียกตัวเองว่า วิปัสสนากรรมฐาน สติปัฏฐาน ๔ ซึ่งพวกเขาอ้างพุทธพจน์ที่ว่า สติปัฏฐาน ๔ นี้เป็นทางสายเอกในการข้ามพ้นกิเลส และมักจะดูหมิ่นเหยียดหยาม การปฏิบัติในสายครูบาอาจารย์หลวงปู่มั่น ว่าทำแต่สมถกรรมฐาน ทำวิปัสสนาไม่เป็น

หลวงปู่ : ไอ้โฮ เขาพูดแค่นี้ก็เจ็บนะ ไม่ต้องเจ็บหรอก เรื่องของเขา

ถาม : และมักจะยกย่องตัวเองว่า สายการปฏิบัติของพวกเขาเท่านั้น ที่เป็น วิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งผมเคยโต้แย้งในหลายประเด็น เช่น เรื่องไตรสิกขา ที่ต้องทำศีล สมาธิ ปัญญา แต่พวกเขาก็แย้งว่า สิ่งที่เขาทำนั้น จะเป็นสมาธิเกิดเองโดยอัตโนมัติ อยู่แล้ว ไม่ต้องเสียเวลาทำสมาธิ

และอีกประเด็นหนึ่งผมได้แย้งว่า บรรทัดแรกของมหาสติปัฏฐานสูตร พระพุทธเจ้าได้เริ่มปฏิบัติโดยอานาปานสติ จนจิตเป็นสมาธิ แล้วจึงค่อยใช้สติปัฏฐาน ๔ ออกพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม ซ่อนี่พวกเขาพยายามหลีกเลี่ยงไม่ตอบครับ

หลวงพ่ : โอ้..พวกเขา พวกเรานะ

ถาม : ดังนั้นพวกเขาจึงจะหลบเลี่ยงที่จะอธิบายครับ จากที่ผมได้พบว่า อานาปานสติ เป็นสิ่งแรกที่พระพุทธเจ้าท่านให้พระสงฆ์ปฏิบัติให้เป็นนั้น มักสอดคล้องกับการปฏิบัติของพ่อแม่ครูบาอาจารย์สายหลวงปู่มั่น ที่ทำให้จิตสงบโดยการภาวนาพุทโธ เสียก่อน แล้วค่อยใช้ปัญญาในสติปัฏฐาน ๔

ดังที่ผมเข้าใจสรุปว่า สติปัฏฐาน ๔ ที่เป็นจริง จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อจิตเป็นสัมมาสมาธิเท่านั้น รบกวนหลวงพ่เมตตาด้วย

หลวงพ่ : นี่อีกเรื่องหนึ่ง คำว่า “สติปัฏฐาน ๔ ต้องมีสมาธิเท่านั้น” คำว่ามีสมาธิเท่านั้นเหมือนเรานะ บางทีมันปิดกั้นตัวเองเกินไปนิดหนึ่ง คำว่าปิดกั้นตัวเองนี้ ทุกคนจะถามบ่อยมากกว่า “เราต้องทำสมาธิๆ จนมีสมาธิแล้วค่อยเข้าไปวิปัสสนา” พวกทำสมณะก็เลยไม่ได้วิปัสสนาซักทีหนึ่ง

ทำสมาธินี้แหละ พอจิตเราสงบเราก็ใช้ปัญญาได้แล้ว นี่ต้องเป็นสัมมาสมาธิเท่านั้น ถ้าเป็นสัมมาสมาธิแล้วเราใช้ปัญญานี้ มันจะไปกรองที่หนึ่ง ถ้าสัมมาสมาธินี้ภาพจะชัด ความรู้สึกนี้คู่สีเขาแจ่มชัด ความใช้ดุลยพินิจมันจะชัดเจน ถ้าชัดเจนแบบนี้คือสมาธิดี แล้วพอเวลาสมาธิเราคลอนแคลน เราใช้ปัญญาเหมือนกัน ก็มาเทียบดูสี ถ้ามันไม่ชัดเจน ไม่แจ่มชัดอย่างนั้น เราก็กลับมาสิ “อ้อ โทษมันอยู่ที่ไหน”

ถ้าเราเห็นโทษของมัน เราจะรู้เลยว่า “อ้อ สมาธิมีคุณค่าอย่างนี้” แต่ถ้าเรายังไม่สรุปตรงนี้นะ ตรงที่ว่าใช้ปัญญาขนาดนี้ แล้วจะมีสมาธิขนาดนี้ แล้วความแจ่มชัด ความเห็นของจิตนี้ เราจะเห็นคุณค่าของสมาธิทันทีเลย

ฉะนั้นถ้าเขายังไม่เห็นคุณค่าของตรงนี้ เขาก็จะบอกว่า “สมถกรรมฐานไม่สำคัญ” “ทำสมาธิจะเสียเวลา”

เวลาทำสมาธิเราเปรียบเหมือนร่างกาย ถ้าคนแข็งแรง ร่างกายเป็นปกติ จะทำอะไรก็มีโอกาสมากกว่าคนอื่น แต่ถ้าร่างกายเราอ่อนแอ ร่างกายเราเป็นคนพิการ เราทำอะไรเราจะเสียโอกาสกว่าคนอื่นนะ

จิตใจที่มีสมาธิคือจิตใจที่แข็งแรง จิตใจที่มีสมาธิคือจิตใจที่สมบูรณ์ จิตใจที่สมบูรณ์ ทำอะไรมันก็มีโอกาส คำว่ามีโอกาสนะ แต่ถ้าจิตใจมันสมบูรณ์ จิตใจแข็งแรง แต่มันไปทำชั่วซะ มันก็มีโอกาสทำชั่วได้เต็มๆ เหมือนกัน

ฉะนั้นถ้ามีโอกาสแล้ว มันมีมิจนากับสัมมาตรงนี้ ถึงจะแข็งแรงหรืออ่อนแอก็แล้วแต่ ถ้าเป็นสัมมา “สัมมาคือถูก ! มิจนาคือผิด !” ทุกอย่างมีสัมมากับมิจนา สมาธิก็มีสัมมา มิจนา ปัญญาก็มีสัมมา มิจนา มีสัมมาคือถูกต้อง มิจนาคือผิด มันมีสองตลอด

เพราะอะไร เพราะธรรมชาติของพระพุทธเจ้านี้ เราพยายามทำ พยายามสร้างสมขึ้นมา แต่กิเลสมันมีอยู่แล้ว กิเลสมันคือความมั่งงาย กิเลสคือความเห็นแก่ตัว กิเลสคือความอยากควั่นได้ กิเลสคือความไม่เอาไหน สิ่งที่ไม่เอาไหนมันมีอยู่แล้ว แต่ธรรมชาติของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าสำเร็จแล้ว แต่เรายังไม่สำเร็จ แล้วเราพยายามจะสร้าง เราต้องเอาความจริงมา

ความมั่งงาย ความไม่เอาไหน ความเลวทั้งหมดอยู่ที่เราหมดเลย กิเลสมันเลว ธรรมชาติไม่เคยเลว แล้วความเลวมันอยู่กับเรา ธรรมชาติมันอยู่กับพระพุทธเจ้า แล้วเวลาทำขึ้นมา “รู้หมดแล้วไม่ต้องทำอะไรเลย” ที่สอนไปนี่เขารู้หมดแล้ว คือมันศึกษา มันรู้มา แต่รู้มานั้นเพราะว่ามีพระพุทธเจ้านะ

เราจะบอกว่าพวกเรานี่โชคดีมาก เกิดมาในพุทธศาสนา มีพระพุทธเจ้าเป็นตัวอย่าง พระพุทธเจ้าปฏิบัติให้เราเห็น แล้วพระบรมสารีริกธาตุ ครูบาอาจารย์นี่เป็นแบบอย่าง เป็นตัวอย่างให้พวกเรามั่นใจ ทีนี้เรามั่นใจแล้ว เราก็ต้องทำของเราขึ้นมาให้ได้

ฉะนั้นสิ่งที่ว่าประเภทไหนนี่ มันเหมือนกับว่า “สามล้อถูกหวย” ไง ถีบสามล้อเห็นเขารวยก็อยากรวย ใง นี่ก็เหมือนกัน ไอ้พวกเราคุยกันเรื่องวิปัสสนา คุยกันเรื่องพระอรหันต์ ๔ ไอ้พวกสามล้อนี้ก็ไปคุยกันเรื่องพระอรหันต์ทั้งนั้นเลยนะ

ฉะนั้น ปัญหามันมาอย่างนี้ ปัญหาเขาอย่างนี้ ก็ต้องตอบตามปัญหานั้น แต่รู้ว่าเรานี้ก็ถีบสามล้อทั้งนั้นเลย แต่อยากจะมีเงินมีทองกับเขา ฉะนั้นสิ่งที่พูดนี้ พูดเพื่อให้มีหลักมีเกณฑ์ เพราะถ้ามันมาอีกอะไรอีกนี่ เราจะพูดให้น้อยลงๆ ถ้าพูดมากมันก็ฟันเพื่อนเห็นไหม แต่นี่มันมีการโต้แย้งกัน

เรื่องอย่างนี้ เพราะเราเคยอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะ กับหลวงตา เวลาท่านพูดถึงการประพฤติปฏิบัติตามแนวทางต่างๆ แล้วท่านก็บอกว่ามันถูกมันผิดอยู่ในหมู่คณะ แต่ท่านไม่พูดออกมาสังคม แล้วเราก็แปลกใจ พอเราออกมาสังคม เราก็ลองไปคุยดู “อ้อ มันเป็นอย่างนี้เอง” แล้วตอนนี้เราก็ว่างแล้ว คือว่ามันเป็นจริตเป็นนิสัย เป็นมุมมอง เขาเรียกว่าเคารพความเห็นต่าง

ความคิดแตกต่างกัน เขาจะเชื่อหรือไม่เชื่อ มันเรื่องของเขา ความคิดของคนมันหลากหลายมันแตกต่างกัน เราจะไปบังคับให้คิดเหมือนเรา มันคงไม่ได้หรอก แต่เมื่อก่อนไม่คิดอย่างนั้นนะ เมื่อก่อนบอกว่า “ถูก ผิด ถ้าถูกต้องดีกว่า” ไปเถียงกับเขามาพอสมควร เดียวนี้ว่างมือแล้ว นี่รุ่นใหม่ ใง เหมือนกัน เมื่อก่อนเราเป็นอย่างนี้เลย เมื่อก่อนก็คิดอย่างนี้ว่าถ้าถูกแล้วเขาต้องยอมรับ ไปเถียงกับเขามาพอแรงแล้ว

เมื่อก่อนเรามีความคิดอย่างนี้ว่า “ทำไมครูบาอาจารย์ ทำไมหลวงตา ท่านไม่แก้ไขสังคม” “สังคมผิดอยู่อย่างนี้ ทำไมท่านไม่ทำ ทำไมท่านไม่ทำ” เราคุยกับหลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่เจี๊ยะท่านจะเล่าให้ฟังตลอด “ที่นั่นเป็นอย่างนั้น ที่นั่นเป็นอย่างนั้น” เพราะท่านก็อยู่ในสังคมมาเหมือนกัน เราก็แปลกใจนะ พอเราโตมาเราก็ออกไปสัมผัสหน่อยหนึ่ง เดียวนี้ว่างแล้ว

คือเถียงไปเถอะ มันเหมือนกับคนสุดโต่ง ๒ ข้าง แล้วมาโต้แย้งกันด้วยความคิด ไม่มีจบหรอก ฉะนั้นต้องให้เขาปฏิบัติ ให้เขารู้ถูกรู้ผิด พอเราไปสัมผัสมา เราก็วาง แล้วอันนี้ ที่เราตอบวันนี้ เขาคิดเหมือนเราเลย เมื่อก่อนเราก็เป็นอย่างนี้ “ถ้าเราถูก ของเราดี พุดไปแล้วเขาต้องฟังเราสิ ! เขาต้องฟังเราสิ !” ไม่มีทางหรอก

ที่พุดมานี้เพราะว่าเขาเดือดร้อน เขาไปเห็นผิดเห็นถูก แล้วเขาพยายามจะทำให้มันดี พวกเรามีจิตใจที่เป็นคุณธรรม จิตใจที่ดีนั้น มันก็เห็นอย่างนี้ แล้วพอมันเป็นอย่างนี้แล้ว ตอนหลังเรามาพุดถึง “พรหมวิหาร ๔” ที่ว่าอุเบกขานั้นล่ะ สุกท้ายแล้ว ธรรมของผู้บริหาร ธรรมของผู้ปกครอง เขามีอุเบกขาธรรม

เราช่วยเหลือเขาด้วยสุดความสามารถ ช่วยเหลือเขาด้วยเต็มสติเต็มกำลัง แล้วเขาไม่ฟัง ให้เราอุเบกขา “ถ้าไม่อุเบกขา หัวอกคนนั้นจะแตกนะ” เพราะว่าเราทุกข์ใจ เราช่วยเหลือด้วยความเต็มกำลัง เราลงทุนลงแรงเต็มหมดเลย แล้วเขาไม่เอา แล้วถ้าอย่างนั้นเราทุกข์ใจไหม เราให้แต่สิ่งดีๆ เขาทิ้งนั้นเลย ให้ของสุดยอดทิ้งนั้นเลย แต่เขาไม่เอา

มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ นะ นี่ไปถึงมีอุเบกขา เราถึงบอกว่า “ธรรมะของพระพุทธเจ้านี้สุดยอดจริงๆ” ถึงที่สุดแล้ว “วางอุเบกขา ถ้าไม่วาง หัวใจไอ้คนสอนนั้นมันจะแตก” มันทนไม่ไหว หัวใจคนไปสอนเขาว่ามันจะแตก ฉะนั้นต้องอุเบกขา !

บางอย่างเราอุเบกขา เพราะมันเป็นเวรเป็นกรรมของเขา หลวงตาจะใช้คำว่า “กรรมของสัตว์” เราช่วยเขาเต็มที่แล้ว “กรรมของสัตว์ สัตว์เขาไม่เอา นั้นมันก็กรรมของเขา” เราทำด้วยสุดความสามารถแล้ว

นี่ก็เหมือนกันนะ เราจะบอกว่า “มรรคมีหนึ่งเดียว” เอวัง